

buena vista social club

Se še spomnite, kako je Wenders obujal spomine na enega prvih srečanj z Ozujem? Gledal je **Potovanje v Tokio** (Tokyo monogatari, 1953) – in prišel ven s solzami v očeh. Ni verjel, da so sploh še mogoči filmi, v katerih sta sen in življenje tako prepletena. Ko sem nekega sobotnega popoldneva na pariškem Parnasu pristal v kinu, kjer so vrteli Wendersov film *Buena Vista Social Club*, tudi sam nisem vedel, da zna biti Wenders po vseh potovanjih do konca sna in življenja, sveta in nasilja, onstran oblakov, še tako enostaven in nežen, da priključne solze v oči. Na drugem mestu v tej isti reviji boste našli stavek, s katerim je Kubrick opisal, kakšen se mu je zdel izraz "full metal jacket", s katerim je naslovil svoj predzadnji film: "*beautiful and tough, and kind of poetic*". To so besede, ki bi si jih z veseljem sposodil pri njem, da povzamem osnovni vtis o filmskem zapisu Wendersovega "potovanja v Havano".

Na prvi pogled se gre Wenders čistega dokumentarista, ki se je lotil rekonstrukcije podviga, s katerim je Ryju Cooderju leta 1997 uspelo obuditi iz pozabe kup izjemnih kubanskih glasbenikov, posneti z njimi ploščo, jo promovirati v Amsterdamu in zapečatiti vse skupaj s koncertom v newyorškem Carnegie Hallu! *Buena Vista Social Club* je morda res rekonstrukcija, toda kakšna! Vsaj tri avtorske osi so, ki so se v njem tako samoumevno spletle, da od nastalega prepleta, ki je ena najlepših Wendersovih filmskih avantur sploh, boli srce in pečejo oči.

Prva os je specifičen Wendersov filmski *posluš za glasbo*. Človek, ki trdi, da mu je rock'n'roll rešil življenje, je znal že v svojih zgodnjih delih dobesedno uprizarjati glasbo – pa najsi jo je materializiral v juke-box in gramofon na kamionu v **V teku časa** (Im Lauf der Zeit, 1975) ali naslov komada pretil kar v kader: **Alice v mestih** (Alice in den Staedten, 1974) se prične dobesedno "*under the boardwalk, down by the sea...*". Tudi kasneje se je glasba v njegovih filmih utelesila, vsako njegovo filmsko mesto je dobilo svojega kinematografskega angela: Berlin Nicka Cavea, Lizbona Madreus... Z drugimi besedami: soundtrack Wendersovega filma je vedno "zicer" – kako naj bo potem drugače s filmom, ki je najprej sam celo bil soundtrack?

Druga os je specifičen Wendersov filmski *pogled na mesta*. Se spominjate občutka, ko se z letališča peljete v središče vele mesta? Rahlo vam šumi v ušesih, fokusiranje pozornosti pa je ponavadi tolikšno, da vam dobesedno vse senzacije (plakati, neon, zvoki z avto radia, časopisni naslovi v kiosku, imena lokalnih avtobusnih postaj...) vstopajo v nek konstrukt, zaradi katerega se zdi, da je ravno pravi hip... in da ga ne bo nikoli več. Ta avdio-vizualna evforija je permanentno stanje stvari Wendersovih metro-portretov: New Yorka, Tokija, Berlina, Lizbone... Kot da bi bilo dovolj sesti v prevozno sredstvo, sprožiti kamero in najti pravo frekvenco – pa se bo zgodilo natanko tisto, kar tisti hip vaš fokusirani um in razrahljano telo najbolj potrebujeta. Ko se v uvodnih taktih filma *Buena Vista Social Club* Ry Cooder in njegov sin Joachim z motorjem s prikolicco, s kakršnimi so se v partizanskih filmih vozili Švabi, zapeljeta po Havani, že veste, da je ravno pravi hip... in da ga ne bo nikoli več.

Tretja os pa je v tesni zvezi z mesti, saj se Wenders vanje praviloma ni odpravil kar tako, ampak je tam vedno iskal velike, postarane, predsmrtne figure modrih starcev. Umirajoči Nick Ray v New Yorku, zamujeni Ozu v Tokiju, slepi Homer v Berlinu, živahni Manoel de Oliveira v Lizboni – obrazec tega specifičnega filmskega *posluha za modrost* je tako popoln, da sploh ne dopušča izjeme. Pridem zato, ker bo sicer nekaj nepovratno izginilo. Poskušam ujeti misli, beležim podobe, vlečem na ušesa – a tisto nepovratno izginja, saj se izkaže, da je njegova veličina prav v fascinantnem sovpadanju s časom, s katerim bo skupaj izginilo. Od tod Wendersov nostalgичni off, od tod žalovanje in melanholija: Nick "s počasno ladje odpluje na Kitajsko", Ozuja ni več, Homer zaspi v verze, celo Oliveira ponikne v estetiko neme burleske... A tu, na Kubi, na otoku "socializma ali smrti", je količina belolasih in

razbrzdanih starcev, ki so pričeli babicam prižigati cigare pri svojih petih letih, pri devetdesetih pa načrtujejo še kakega otroka, tolikšna, da je melanholija vpisana v vsak verz, vsak dim, vsak list in vsak takt. Tu Wenders dokončno doume, kako deplasirana bi bila poza melanholičnega nemškega malomeščana, zato raje utihne, ne izreče niti besede, temveč vse svoje mojstrstvo, vse svoje občudovanje glasbe, mest in umirajočih starcev prelije v *režijo*. In ko srebrnolasega pianista Rubena Gonzalesa, ki ga doma po božje častijo le pravi insiderji, spravi na vrh Empire State Buildinga in v njegovem pogledu odkrije čisto otročje naivno veselje in začudenje, se za hip zazdi, da je krog sklenjen: Wenders je na vrhu novega sveta srečal samega sebe, svoj lastni pogled. In zato, zaradi tega, "čudovitega in krutega, prav po svoje poetičnega prizora", mi ta glasni dokumentarec in tihi film med (vse preredkimi dobrimi) filmi, kar sem jih videl v lanskem letu, prvi pride na misel. Ker šepeta filmsko, poje filmsko, misli filmsko... •